

Στη σκιά μιας «δύσκολης» ιστορίας

Του **Χρήστου Κυθρεώτη**

Η σχέση του ιδιωτικού με το συλλογικό στην πεζογραφία του Χρήστου Χωμενίδη υπήρξε ανέκαθεν διαλεκτική. Οι ήρωές του, τοποθετημένοι τις περισσότερες φορές μέσα σε ένα σύμπαν ατομικών φιλοδοξιών και κινήτρων, φωτίζουν παρ' όλα αυτά με τις πράξεις τους το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται, διατηρώντας πάντα μια διακριτή προέλευση (ακόμα και όταν οι ίδιοι δεν την αναγνωρίζουν) και αποτελώντας χαρακτηριστικά, αναγνωρίσιμα «παραδείγματα» κοινωνικών συμπεριφορών. Ταυτόχρονα το ίδιο το περιβάλλον τους –κατά κύριο λόγο η μεταπολιτευτική Ελλάδα– δηλώνεται με διάφορους τρόπους από τον συγγραφέα, συνήθως ως παλλόμενο φόντο της αφήγησης, όπου παρελαύνουν επηρεάζοντας ποικιλότροπα τη μοίρα των ηρώων του σημαντικά σύγχρονα (πραγματικά ή επανοημένα) ιστορικά γεγονότα – το φόντο αυτό προσδιορίζει και φωτίζει με τη σειρά του τους

ήρωες, εξηγώντας πτυχές της δράσης τους ακόμα και όταν οι ίδιοι φαίνονται να τις αγνοούν. Βασισμένος συνήθως σε αυτό το σχήμα, και με κύρια όπλα του τη γλαφυρότητα, το σαρκαστικό χιούμορ και μια εξαιρετική αίσθηση ρυθμού (γλωσσικού και αφηγηματικού), ο συγγραφέας έχει δώσει μια σειρά από μυθιστορήματα που μπορούν κάλλιστα να διαβαστούν συνδυαστικά ως μια παρωδιακή τοιχογραφία της σύγχρονης Ελλάδας.

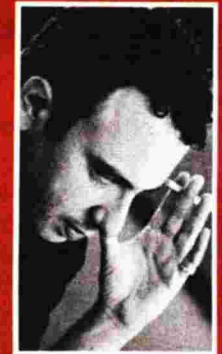
Με το τελευταίο του μυθιστόρημα, τη «Νίκη», ο Χωμενίδης αποφασίζει να αφηγηθεί την ιστορία της μητέρας του ή, ακριβέστερα, χρησιμοποιώντας ως πρώτη ύλη την ιστορία της μητέρας του να πλάσει τη «βιογραφία» μιας γυναίκας η ζωή της οποίας συνυφαίνεται με πολλές δεκαετίες της σύγχρονης ελληνικής Ιστορίας. Δεδομένου μάλιστα ότι η εξιστόρηση ξεκινά από τη γνωριμία των γονιών της Νίκης (στο πρώτο μέρος του βιβλίου που φέρει τον χαρακτηριστικό τίτλο «Πριν από τη Νίκη»), το μυθιστόρημα καταλήγει να καλύπτει χρονικά το μεγαλύτερο μέρος του προηγούμενου αιώνα. Το

γεγονός ότι η Νίκη είναι κόρη ιστορικού στελέχους του ΚΚΕ δίνει την ευκαιρία στον Χωμενίδη να παρακολουθήσει από κοντά τις σπουδαιότερες φάσεις της ιστορίας της ελληνικής Αριστεράς, αλλά και ευρύτερα της ελληνικής Ιστορίας, καθώς στη σκιά αυτής της «μεγάλης» Ιστορίας εκτυλίσσεται και διαμορφώνεται και η προσωπική ιστορία της ηρωίδας. Μένοντας πιστός στο σχήμα που σε γενικές γραμμές εφάρμοσε και σε προηγούμενα βιβλία του, ο συγγραφέας δεν επιδιώκει την άμεση εξιστόρηση των ιστορικών συμβάντων, αλλά επιλέγει να παρουσιάσει την κοινωνική πραγματικότητα που περιβάλλει την αφήγησή του από την οπτική γωνία κάποιου που ζει κοντά, αλλά όχι ακριβώς μέσα, στα γεγονότα-σταθμούς που τη διαμόρφωσαν.

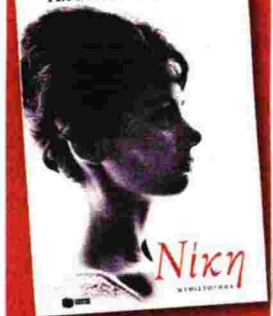
Το βιβλίο έχει ήδη χαιρετιστεί από σημαντική μερίδα της κριτικής ως το ωριμότερο έργο του συγγραφέα. Τα διαφοροποιητικά στοιχεία εντοπίζονται κυρίως στο βλέμμα της αφήγησης, καθώς και στο ύφος που έχει αποβάλει τον έντονο σαρκασμό του (εξέλιξη που έχει βαθμιαία προανα-

γελθεί και σε προηγούμενα βιβλία του Χωμενίδη). Παρόλο που διατηρείται εν μέρει μια σατιρική διάθεση στην αφήγηση, η σάτιρα προκύπτει πιο περισσότερο έμμεσα παρά ευθέως, περισσότερο από τα ίδια τα ιστορούμενα παρά από τον ανηλεή σχολιασμό τους που δέσποζε σε παλιότερα μυθιστορήματα του συγγραφέα. Και παρόλο που βέβαια ο Χωμενίδης επιβεβαιώνει το οξύτατο ένστικτο που διαθέτει σε σχέση με την πλοκή, η γλώσσα του είναι πιο ζεστή και ανθρώπινη, κατά τόπους συγκινησιακά φορτισμένη, ενώ οι χαρακτήρες και οι καταστάσεις δεν θυσιάζουν σε κανένα σημείο την αληθοφάνειά τους (όπως –συνειδητά βέβαια– συνέβαινε ορισμένες φορές σε προηγούμενα βιβλία του) προς όφελος της αφηγηματικής έντασης, της γλαφυρότητας και των συμβολικών συνδηλώσεών τους.

Συνολικά η «Νίκη», σχολιάζοντας και μετεξελίσσοντας μοτίβα που υπάρχουν και σε προηγούμενα βιβλία του, μοιάζει να εισαγάγει την πεζογραφία του Χωμενίδη σε μια καινούργια φάση.

Χ.Α. ΧΩΜΕΝΙΔΗΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΩΜΕΝΙΔΗΣ
«Νίκη»

Μυθιστόρημα. Πατάκης,
2014, σελ. 492.